

1

Ik zit naast mijn vader. Hij huilt. Ik lees een tijdschrift.

Ik vraag, zonder op te kijken: ‘Dus je vader was er ook?’ Hij begint te vertellen. ‘Aan het eind van de straat, maar dat moest allemaal overnieuw, want we hadden het allemaal verkeerd gedaan met die dozen.’

Hij wil opstaan om het voor te doen en stoot zijn koffie om. Ik loop naar de koffiemachine en pak een servetje. Ondertussen praat hij door.

‘Dat was een toestand, want je weet niet wat erin zit. De ene doos is heel zwaar en dan pak je die andere en die is dan heel licht, maar dat moest dus allemaal overnieuw. Dat was me een toestand.’

Ik geef hem een nieuwe bak koffie en pak het tijdschrift weer op.

‘Toen heb ik het gevraagd aan die ene man en toen moest het allemaal weer heel anders. Nou ja, dat was een toestand, maar ze vonden dat ik het heel goed deed. Dat zei die ene man, dat ik het heel goed deed. Tsjja.’ Hij lacht.

Ik zeg: ‘Je was zeker de beste, of niet? Hebben ze nog om je gelachen ook, tijdens het dozen opstapelen? Dat zal toch wel, dat ze enorm om je hebben moeten lachen?’

Hij kijkt me aan en denkt na. ‘Die man zei dat ik een heel prettige man ben. Toen heb ik gezegd: “Meneer, ik

heb in mijn hele leven nooit ruzie gehad. Nooit. Ik heb een hekel aan ruzie.” Nou ja, dat begreep hij wel.’

‘Ja, oké, maar moesten ze ook om je lachen?’ vraag ik.

‘Lachen? Ja, ze moesten wel lachen. Maar ik heb nog nooit ruzie gehad. Nooit.’ Hij stoot voor de tweede keer zijn koffie om. Hij kijkt naar de natte tafel. ‘Lachen ja, nee, nou en of. Ik deed dit en dat, een beetje dollen, een beetje klootzakken weet je wel, en toen hebben ze wel gelachen, maar die ene man zei dat hij eigenlijk nog nooit iemand hier heeft gehad waar je zo mee kunt lachen. Hij zei: “We zijn zo blij dat u er bent. Daar waren we net aan toe. Eindelijk eens een gezellig iemand.” En dat is ook zo. Ik maak nooit ruzie. Ik neem de hele boel hier zo’n beetje op sleeptouw. Stakkers zijn het hier hoor, maar dan doe ik zo met mijn hand en dan roep ik “Hé maatje, waar gaan we naartoe?” en dan moeten ze lachen, maar het is wel zwaar want je weet niet welke doos bij welke doos hoort, maar ze vinden me heel goed.’

Ik kijk op. ‘En nooit ruzie gehad, toch? Heb je ze dat hier ook al verteld, dat je nooit ruzie hebt gehad?’

Mijn vader kijkt naar de hoek van de kantine en pist in zijn broek. De vierde keer al, deze dag. Hij drukt zijn hand heel hard tegen zijn voorhoofd en zegt: ‘Nooit ruzie gehad. Nooit. Ik ben geen ruzieman.’ Daarna begint hij weer te huilen.

Ik ga op zoek naar een ziekenverzorger.

2

Mijn vader was dolblij met mij. Dat weet ik van mijn moeder. Ik heb haar het verhaal vaak horen vertellen. Zij was in het ziekenhuis bevallen en hij zat thuis.

‘Ze hebben hem gebeld dat hij een zoon had. Toen is hij zonder jas de straat op gegaan en meteen met de tram naar het ziekenhuis gereden. Meteen! En wat denk je? Hij stapt in om een kaartje te kopen en hij zegt tegen de bestuurder: “Ik heb een zoon.” Helemaal door het dulle was hij. Toen hij je voor het eerst zag! Ik heb hem nog nooit zo blij gezien.’

Ik ook niet.

Ik weet weinig van mijn vader, Klaas.

Ik ben zijn oudste zoon en heb hem een leven lang meegemaakt. Ik heb hem honderden anekdotes horen vertellen. Dat is wat ik van hem weet. Ik weet niet wat hij heeft gevoeld. Alleen die ene keer dan, toen ik werd geboren. Klaas’ vader was al overleden toen ik werd geboren. Die ken ik op dezelfde manier. Over hem zijn er vijf verhalen. In vier ervan komt het woord kut voor. Ook om hem kon je ontzettend lachen. Klaas leek volgens Klaas zelf enorm op zijn vader.

3

Elke zondagavond, na het honkballen, eet ik met mijn ouders in een van de drukst bezochte Chinese restaurants van Amsterdam. Het restaurant bevindt zich aan de Nieuwezijds Voorburgwal. Op de eerste verdieping is de keuken, twee verdiepingen hoger woont mijn aan heroïne verslaafde lievelingsoom Wim.

Het pand blijft bijna een half leven lang mijn magisch fort. Drie verdiepingen vol dingen die ik niet begrijp. Het geschreeuw uit de keuken en de muziek uit de woning van mijn oom.

Het restaurant zit op de benedenverdieping. Ik herinner mij de entree. Een draaideur. Na de draaideur een donkere gang met een garderobe. Het ontvangstbewijs voor je jas van hard bordeauxkleurig plastic met daarop een crèmewit cijfer. En dan het aquarium, vol zeepaardjes en anemonen.

Als mijn ouders plaatsnemen aan hun vaste tafel word ik bij de hand genomen door de gastvrouw van het restaurant. Ik mag mee naar de keuken. Chinezen scheppen gierend van de lach het eten door enorme pannen. Overweldigende geuren drijven door de keuken als er een soeplepel sojasaus op het staal wordt gegoten. Ik word opgetild en kijk naar de tomatensoep. De vloer is glad van het vet. Ik kijk naar de achterkant van het luik.

Aan de andere kant, weet ik, zitten mensen met jassen te wachten op hun eten. Ze lezen een krant. Ze weten niet dat ik hier ben. Ik zie hun eten klaarstaan in wit papier met een elastiek eromheen. Koks herkennen mij. Ik ben het jongetje van Klaas en Nel en ik mag in de keuken komen.

Als het te druk wordt ga ik weer naar het aquarium. Ik raak het glas niet aan en kijk naar de zeepaardjes. Ik hoor mijn vader verhalen vertellen. Een vertrouwd geluid. Zijn stem die steeds luider wordt, een korte pauze en dan gelach. Ik ga pas aan tafel als mijn ouders mij roepen. Mijn vader eet echte babi pangang. Het beste van het beste. Krokant spek. Je eet dat nergens anders in Nederland. Dat zegt hij op verjaardagen. De beste Chinees van Nederland en misschien wel van Europa zit op de Nieuwezijds Voorburgwal en hij heeft er een vaste tafel. Niemand spreekt hem tegen. Ik weet precies hoeveel vissen er in het aquarium zitten. Achtentwintig.

4

Mijn vader heeft hardnekkig geprobeerd een honkballer van mij te maken. Dat is hem niet gelukt. Je kunt niet zeggen dat hij zijn best niet heeft gedaan.

Zelf honkbalt hij al vanaf zijn zestiende. Ieder weekend een of twee wedstrijden en vier keer per week trainen. Een kwart van mijn leven heb ik op honkbalvelden doorgebracht. De eerste tien jaar dat ik bij HCTIW (Honkbalclub Trainen Is Winnen) over het veld wandelde, kan ik mij slecht herinneren. De vrouwen, het zakje chips met daarin het apart verpakte zakje zout, vier keer trekdrop en af en toe een glimp van mijn vader. Als hij aan slag kwam, werd ik geroepen. ‘Pappa is aan slag.’ Dan keek ik. Als hij iets goeds had gedaan, werd er gejuicht. Ik weet niet meer hoe mijn moeder er toen uitzag. Ik kan mij niet herinneren dat ik opeens een vijf jaar jonger broertje had, Stefan, die ook meeking naar het veld. Er is maar één ding dat ik mij herinner: hoe mijn vader de kleedkamer uit kwam. Hoe hij er dan uitzag. Onweerstaanbaar mooi.

Haarscherp herinner ik mij het halfuur na een gewonnen wedstrijd. Het drinken, de opwinding. De bezoekers, meestal familie en kennissen, vlak voor de kantine, in hun gewone kleding, en daartussendoor die mannen met honkbalpakken. Met kousjes. Met petjes. Al die mannen met baarden en rood gravel op hun broek, tussen de gewone mensen. En ik daarmiddenin.

Tien minuten na de wedstrijd gaan de mannen douchen. De kleedkamer bevindt zich in een houten gebouw. Mijn vader tilt mij op. Ik mag met de mannen mee naar de kleedkamer. In de kleedkamer zet mijn vader mij op een van de houten banken. Het geschreeuw,

het uitgooien van sokken, het daverende gelach en dan opeens heel woest zingen.

Mijn vader kleedt zich uit. Hij staat naakt vlak voor een andere honkballer. Die heeft al zijn kleren nog aan. Niemand vindt dit vreemd. Zo gaat dat in kleedkamers. Zo gaat dat bij de mannen. Als mijn vader gaat douchen, zet hij mij in de gang en zegt: 'Ga maar naar mamma. Zeg maar dat je een frisdrank mag.'

Dan komt het fijnste. Het wachten op mijn vader. Met een flesje frisdrank leun ik tegen de muur van de kleedkamer en luister ik naar het geluid van volwassen mannen zonder vrouwen. Het gaat tekeer. Ik hoor water stromen en vooral geschreeuw. Ik hoor de stem van Wim van Veen, de catcher en de mooiste man in het team. De hardste schreeuwer ook. Ik hoor hem vanuit de douche een vraag schreeuwen. Iets met tieten en een vraagteken erachter. Meteen weer daverend lachen. Met mijn gezicht in de zon luister ik naar veertien schreeuwende naakte mannen.

Dan stopt het schreeuwen. Ik weet: nu kleden ze zich aan. Naakte mannen schreeuwen harder. Ik weet dat er overhemden over natte ruggen worden getrokken. Ze zullen zo een voor een naar buiten komen en hun vrouw opzoeken. Mijn vader komt nooit als eerste uit de kleedkamer. Als er twee mannen naar buiten zijn gekomen, sta ik op en ga schuin tegenover de deur van het houten gebouw staan. Dan komt hij naar buiten. Hij zet zijn sporttas naast de ingang van het gebouw en kijkt om

zich heen. Zijn haar is nat. Hij draagt een lichtblauw overhemd. Hij pakt een kammetje en kamt zijn haar achterover. Hij zoekt zijn vrouw.

Ik loop naar hem toe. Hij tilt mij op. ‘Hoe vond je pappa? Vond je pappa goed?’ Hij loopt met me naar de rand van het honkbalveld. ‘Heb je pappa zien hollen daar? Hoe vond je dat?’ We lopen het honkbalveld op. Daar waar niemand anders mag komen. ‘Kijk eens. Hier stond pappa en toen sloeg hij hem daarnaartoe.’ Ik ruik hem. Hij ruikt naar zeep. Ik voel het natte haar tegen mijn wang. Daarna lopen we terug naar de kantine. Hij zet me neer en zoekt mijn moeder. Die komt net aanlopen met een glas bier. Ze kussen elkaar.

5

Ik snap schoolzwemmen niet. Dat merk ik aan mijn klasgenoten. Ik zit in de tweede klas van de Karel Doormanschool en op maandagochtend vrees ik al de bus die ons op donderdagochtend naar het zwembad zal rijden. Ik tel de dagen. Het is een diepe angst, die vooral te maken heeft met de akoestiek van het zwembad. Ik denk dat er de hele tijd naar mij wordt geschreeuwd. Dat geschreeuw begint al in de bus.

Thuis begin ik dinsdag al te zeuren over de donderdag. Of mijn moeder kan vragen aan de lerares of ik niet mee hoef. Ik ben meer iemand voor het land. Waarom zou ik willen zwemmen zonder bodem? Mijn moeder weigert, iedereen gaat naar schoolzwemmen. Ik moet niet zeuren, schoolzwemmen is hartstikke leuk. Edwin, mijn vriend, die verheugt zich erop. Daar moet ik een voorbeeld aan nemen. En trouwens, ze heeft er al voor betaald.

De angst is zo overweldigend dat ik ervan moet huilen. Ik huil als we in de rij staan, vlak voor de bus. Ik huil als we onderweg zijn. Het is geen snikkend huilen. Het is verstild huilen, achter in een bus. Het is huilen met bulderend gelach om mij heen. Het is gelukkig geen honend lachen, maar daar maak ik me wel zorgen om. Dat ze me zien huilen. Dat ze horen hoe mijn keel dichtzit. Ik weet wat er dan kan gebeuren. Ik kan dan zomaar het jongetje worden dat huilt als hij naar schoolzwemmen gaat. Ik heb het zien gebeuren bij Arthur Belder, een jongen die twee tafeltjes voor mij zit. Hij draagt een wit overhemd met een stropdas en heeft de verkeerde schoolagenda. Genoeg reden om hem de hele week uit te schelden. Ik wil geen Arthur Belder worden.

In het zwembad snap ik de grijze kledinghaak niet. Pas vijfendertig jaar later begrijp ik dat je aan de twee krommingen onder aan de haak je schoenen kunt ophangen. Ik huil tijdens het uitkleden. De ruimte is gevuld met zwembadgeluid. Over de hele wereld klinkt

dat hetzelfde. Galmend geschreeuw, hoge gillen, af en toe een boer of een scheet en daarna daverend gelach. Het is het geluid van ongeremde opwinding. Snel omkleden tussen gesloten deurtjes en maar gillen, joelen, roepen, want om de hoek is het water.

Ik vrees het water, maar ik vrees de badjuffrouw nog veel meer. Ze schreeuwt dingen die ik niet begrijp. Als ze mij voor het eerst ziet zwemmen, komt ze, langs de rand van het zwembad, naast mij lopen.

‘Eet jij soep met een vork?’ roept ze. Die vraag verwacht mij. Ze roept het alleen tegen mij. Dat is geen goed teken. De andere kinderen eten blijkbaar geen soep met een vork. Het kan ook helemaal niet, soep eten met een vork. Ik antwoord dan ook steeds ‘nee’. Dan verdwijnt ze, komt tien minuten later terug en roept het weer.

’s Avonds vraag ik aan mijn vader en moeder of wij wel eens soep met een vork eten. Eerst wordt daar niet op gereageerd. Ik vraag het nog een keer. ‘Waarom vraagt de badjuffrouw steeds of wij soep eten met een vork?’

Mijn moeder doet haar armen voor zich uit en maakt een zwemmende beweging. ‘Let op mijn vingers,’ zegt ze. Ze heeft haar vingers wijd uit elkaar. ‘Waar lijken ze op?’ zegt mijn moeder. Ik snap het. Ik eet soep met een vork.

Mijn moeder vraagt hoe het ging, het schoolzwemmen. Ik vraag weer of ik ervanaf mag. Ik blijf voortaan liever op school. Mijn moeder reageert niet eens. Ondertussen eet mijn vader zwijgend zijn bord leeg. Met een lepel.